מפרט המבחן בתנ"ך לתלמידי כיתות ו' בפיקוח ממלכתי-דתי, תשפ"ז

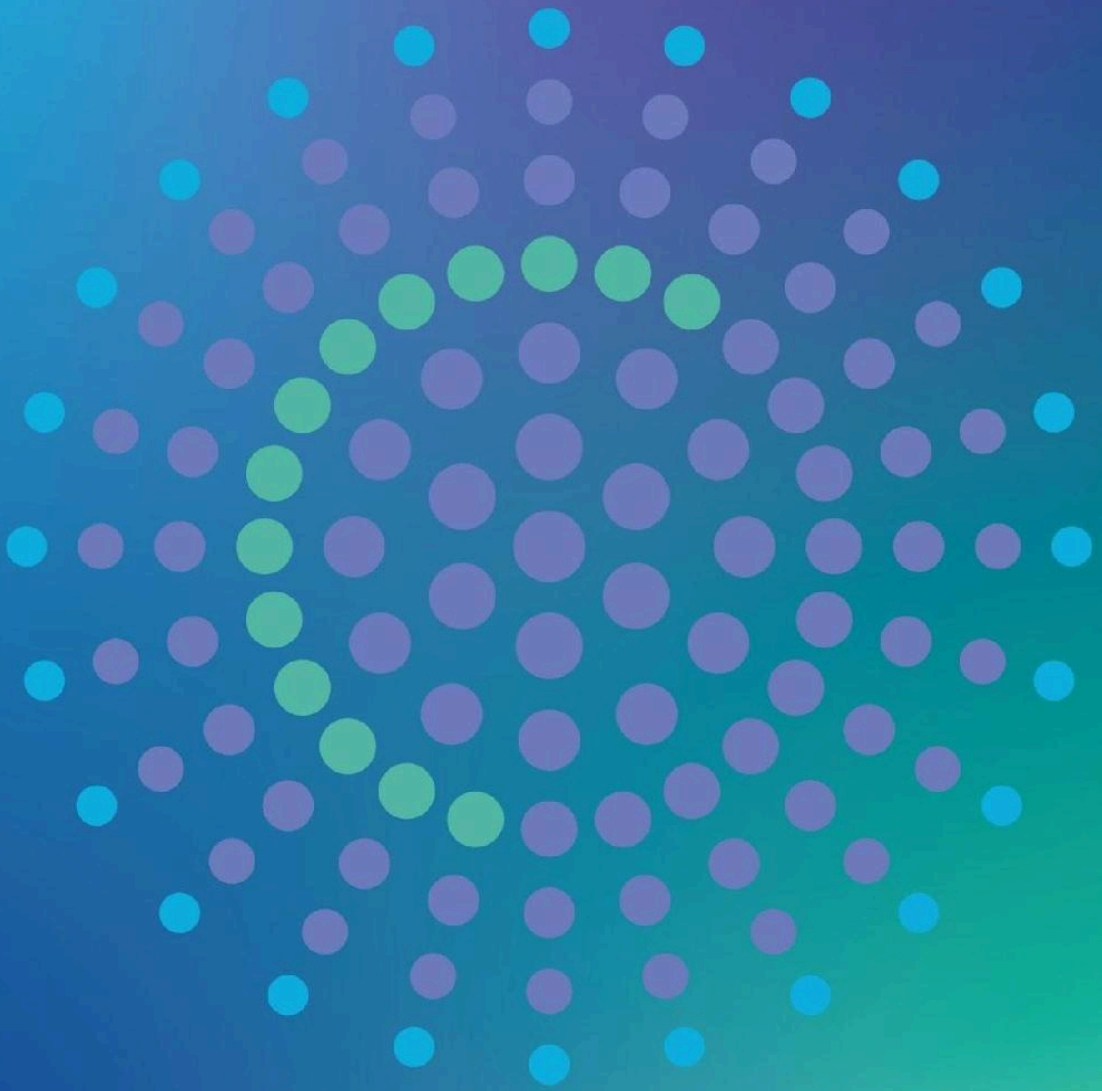

משרד החינוך
ראמ"ה
הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך

מפרט המבחן בתנ"ך לתלמידי כיתות ו' בפיקוח ממלכתי-דתי, תשפ"ז

חוק חינוך ממלכתי (תשי"ג-1953) קבע בין מטרות החינוך הממלכתי בישראל את החובה "**ללמד את תורת ישראל, תולדות העם היהודי, מורשת ישראל והמסורת היהודית, להנחיל את תודעת זכר השואה והגבורה, ולחנך לכבדם**" (סעיף 4). בהלימה לכך, תפיסת הלמידה המתחדשת הגדירה את התנ"ך כמקצוע מרכזי באשכול "זהות ושייכות", והוא עוגן השנה (תשפ"ז) כמקצוע ליבה במסמך ארגון הלמידה. **מבחן תנופה בתנ"ך** לכיתה ו' נועד להעברה חיצונית בבתי הספר, והוא מהווה הרחבה למערך המבחנים הארצי (לצד שפת אם, אנגלית, מתמטיקה ומדעים). המבחן נועד להעריך את רמת השליטה בידע, במיומנויות ובערכים הנדרשים, בהתאם לתוכנית הלימודים במגזר הממלכתי, הממלכתי־דתי והחרדי. המבדק משלב בין תשתית ידע המשותפת לכלל התלמידים, ובין תכנים המותאמים לתוכנית הלימודים ולדגשים של כל זרם חינוכי.

טיפים חמים מאיתנו לקראת המבחן:

1. **קראו את מפרט המבחן** המפורט בהמשך
2. הציגו את המבחן **ככלי עזר** לזיהוי נקודות חוזקה והבנת ההתקדמות ברמה האישית והכיתתית.
3. והכי חשוב - **המשיכו ללמד כרגיל**. אין צורך בשום הכנה מוקדמת לקראת הבחינה. ההכנה הטובה ביותר היא להרגיע את התלמידים, לעודד אותם ולהגביר את הרצון שלהם להשתתף.

מגדל השחר, קומה 34, אריאל שרון 4, גבעתיים
טלפון: 073-3937777
rama.education.gov.il

אודות המבחן

מבחן זה הוא כלי להערכה מסכמת של גופי הידע, המיומנויות והתשתית הערכית שנרכשו לאורך שנות הלימוד בתחום התנ"ך בבית הספר היסודי. המבחן בנוי כמעטפת הערכה כוללת, המבוססת על שלושה צירים פדגוגיים משלימים:

- **ציר הידע:** המבחן בוחן את השליטה בתוכני הלימוד השוטפים של כיתה ו' ומבטא בקיאות בחומר שנלמד לאחרונה (**הידע הקרוב**), לצד בקיאות בפרקי יסוד שנלמדו לאורך התוכנית בכיתות היסוד, (**הידע הרחוק**). שילוב זה מאפשר לתלמיד למקם את פרטי הידע שנרכשו לאורך כל שנות היסודי בתוך רצף היסטורי משמעותי, המגבש תמונה מקראית שלמה.
- **ציר המיומנות:** הדגש מושם על מיומנויות עיון בסיסיות הנדרשות בלימוד התנ"ך; אלו כוללות רצף חשיבה המבוסס על ידע, הבנה והסקה, המובילים לכדי עיבוד מושכל וגיבוש תובנות מתוך הכתובים.
- **ציר הערכים:** המבחן מזמן בירור ערכי, מוסרי וחברתי. הוא מעודד את הלומד לקשור בין המקורות למציאות היומיומית, לגבש עמדה אישית ולזהות בטקסט מצפן ערכי הרלוונטי לעולמו ולזהותו כבוגר.

תפיסה אינטגרטיבית זו כמוה כ**"הרמת מבט",** המאפשרת ראייה רחבה ומציאת הקשרים בין נושאים בתקופות שונות. כך מותאם המבחן להערכת יכולתו של התלמיד, כבוגר מערכת החינוך היסודי, לגבש תובנות מכלילות ותשתית אוריינית וערכית בהשראת ספר התנ"ך.

המבחן משלב בין רכיבי ידע ומיומנות משותפים לבין יחידות הערכה המותאמות לתוכני הלימוד של כל זרם חינוכי. חלוקה זו נועדה לשקף בסיס לימודי משותף לכלל לומדי התנ"ך לצד הבחנה המכירה בייחודיות התכנים והדגשים של כל זרם חינוכי. מבנה זה מאפשר לכל תלמיד לבטא את הישגיו מתוך עולמו הלימודי והתרבותי.

מגדל השחר, קומה 34, אריאל שרון 4, גבעתיים
טלפון: 073-3937777
rama.education.gov.il

מבנה המבדק

השאלות במבחן מאורגנות לפי 3 יחידות:

1. למידה מתוך נושאי הלימוד . היחידה מתמקדת בבדיקת ידע ובקיאות בתוכני תוכנית הלימודים הרשמית. חלק זה כולל שאלות המותאמות לייחודיות של כל זרם חינוכי, והוא בוחן את השליטה בחומר הנלמד ואת היכולת לעבד אותו בהתאם לדרישות המקצוע. **זוהי יחידה נפרדת לחלוטין המותאמת לכל מגזר באופן ספציפי.**

2. למידה מתוך עיון. היחידה מתמקדת בהתמודדות עצמאית עם טקסט התנכ"י המבוסס על נושא מרכזי. חלק זה בוחן מיומנויות יסוד דרך מגוון שאלות המבטאות רמות חשיבה מבוססות ידע, הבנה והסקה. **זוהי יחידה משותפת ברובה; קטע המקור והשאלות משותפים, לצד שאלות ייחודיות לכל מגזר.**

3. למידה מתוך פרקי יסוד וידע כללי. היחידה מתמקדת בהפגנת ידע רחב המצופה מכל תלמיד עם סיום שש שנות הלימוד הראשונות. חלק זה כולל שאלות ממוקדות על דמויות מפתח ואירועים מכוננים המהווים את אבני הבניין של הזהות היהודית. **זוהי יחידה משותפת בעיקרה; השאלות בבסיסן אחידות, לצד שאלות המותאמות לכל מגזר.**

מגדל השחר, קומה 34, אריאל שרון 4, גבעתיים
טלפון: 073-3937777
rama.education.gov.il

הנושאים במבדק

חלוקת המשקלים במבחן נועדה לשקף איזון בין פיתוח מיומנויות למידה עצמאיות (ה'איך' – 40%) ובין שליטה מלאה בתוכנית הלימודים של כיתה ו' ובפרקי יסוד וידע כללי מתוכנית הלימודים ביסודי (ה'מה' – 60%), כמפורט להלן:

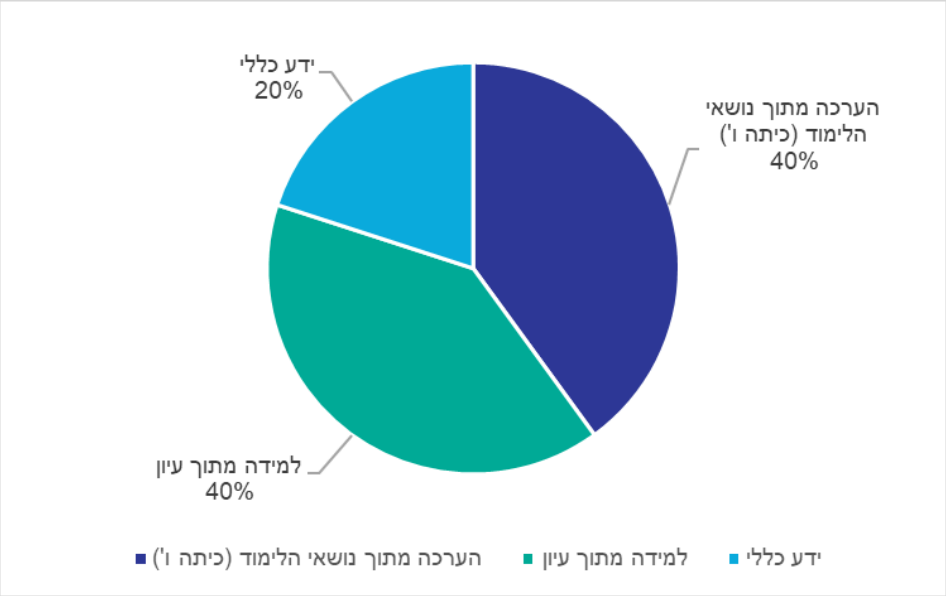

מבנה זה מבטיח כי המבדק יהיה כלי הערכה הוגן, למאמץ שהושקע בלימוד השוטף של כיתה ו' (40%), לצד ביסוס תשתית הידע הרחבה המצופה מבוגר החינוך היסודי (20%). שני רכיבים אלו מגדירים יחד את גוף הידע ההכרחי, בעוד שמשקל ה-40% הנותרים משקף את יכולת היישום והחשיבה העצמאית של התלמיד אל מול הטקסט; חלוקה זו מאפשרת לכל תלמיד להביא לידי ביטוי את יכולותיו כראוי.

שאלות המבחן

במבחן שאלות מסוגים שונים:

שאלות פתוחות, שאלות רב-ברירה (אמריקאיות), קלוז, השלמת משפטים, שאלות היגדים (נכון/לא נכון), השוואה, שילוב מקורות, אמצעים ויזואליים (תלוי זרם חינוכי ותוכן).

שאלות המבחן בודקות ידע, מיומנויות וערכים, בדגש על היכולת לקרוא, להבין ולפרש את הכתוב באופן עצמאי: התמצאות במבנה ספר התנ"ך; הבנת הלשון התנ"כית ואמצעים ספרותיים; ניתוח טקסטואלי (איסוף מידע, הסקת מסקנות והשוואה); ועיסוק בערכים של זהות, מוסר ומנהיגות.

להרחבה ראו נספח במסמך זה.

מגדל השחר, קומה 34, אריאל שרון 4, גבעתיים
טלפון: 073-3937777
rama.education.gov.il

כיצד יתנהל יום הבחינה?

הבחינה תתקיים ב-18 במאי 2027 (י"א בסיון תשפ"ז) ותחל בשעה 10:00, כמבחן חיצוני בדומה למבחני תנופה.

רשמים מהשטח

מבחן זה נערך השנה לראשונה - כמבחן חיצוני נשמח לכל שיתוף ברשמים או בהערות מצדכם, במטרה ללמוד ולהשתפר לקראת השנים הבאות (כתבו לנו כאן).

לשאלות ותשובות נוספות באתר ראמ"ה - בקישור הזה

מגדל השחר, קומה 34, אריאל שרון 4, גבעתיים
טלפון: 073-3937777
rama.education.gov.il

נספחים

ידע - המבחן יבדוק את ההיכרות ואת ההבנה של הנלמד במקצוע התנ"ך. מיקוד בחומש דברים ובנביאים ראשונים ע"פ תוכנית הלימודים של כיתה ו' . (קישור לתוכנית הלימודים).	
רצף סיפורי היסוד של עם ישראל עד תקופת המלוכה	כגון: המבול, מכירת יוסף, השעבוד ויציאת מצרים, מעמד הר סיני, בנין המשכן, חטא המרגלים, דוד וגלית, מרד אבשלום.
הכרת דמויות תנ"כיות מרכזיות	• הכרת דמויות הליבה: האבות, משה, יהושע ודוד • הכרת דמויות השופטים המרכזיות כחלק מרצף התקופה: דבורה, גדעון, שמשון. • הכרת דמויות המופת של נביאים ראשונים.
חלק המצוות בחומש דברים	חלק המצוות בחומש דברים , (פרק י"ב-כ"ו) בהתאם לתוכנית הלימודים
פירוש רש"י	הכרת והבנה של דברי רש"י ע"פ תוכנית הלימודים.
מצוות ומושגי יסוד	הכרות עם מצוות ומושגי יסוד מרכזיים בתורה. (עשרת הדברות, המשכן, שלש רגלים, שמיטה, שמע ישראל, ביכורים)

מיומנויות - מרכיב מרכזי בהוראת התנ"ך הוא פיתוח היכולת לקרוא, להבין ולפרש טקסט תנ"כי באופן עצמאי. המבדק נועד להעריך מיומנויות אלו באמצעות שאלות הדורשות הבנה של משמעות, והקשר.	
התמצאות בתנ"ך	זיהוי סדר הספרים, מציאת פרק, פסוק לפי אותיות וטעמים בסיסים.
הבנת הלשון התנ"כית	• זיהוי מבנים לשוניים, למשל זיהוי ו' ההיפוך, זיהוי לשון מצרפת (ה"א השאלה, ה"א המגמה, כינויי מושא חבורים) • ביאור מילים וצירופי מילים לפי השרש וההקשר. • קריאה מדוייקת ומוטעמת של הטקסט התנ"כי.
הבנה וניתוח טקסטואלי (כולל איסוף פרטי מידע, השוואת התרחשויות, דמויות ורעיונות והבעת עמדות מנומקות).	• איתור פרטים ביחידה. • זיהוי הנושא ביחידה. • מיומנות הציטוט מול מיומנות השכתוב.

מגדל השחר, קומה 34, אריאל שרון 4, גבעתיים
טלפון: 073-3937777
rama.education.gov.il

	• זיהוי רעיונות מרכזיים ביחידה הנלמדת, מסרים מרכזיים • השוואת התרחשויות, דמויות ורעיונות זיהוי ערך ביחידה, וביטוי ייחודי מחיי היום יום.
פירוש על פי רש"י	• היכרות עם מבנה הפירוש, דיבור המתחיל ומושגי יסוד. • היכרות עם רעיונות מרכזיים ומסרים בדיבורי המתחיל הנלמדים

ערכים – במסגרת הבחינה יידרש התלמיד לבטא הבנה של הערכים, המידות והמסרים העולים מן הפרקים הנלמדים, ובהם חסד, צדקה, יושר וענווה, לצד חיזוק ערכי אמונה, קיום המצוות ולימוד התורה. השאלות העוסקות בערכים מצריכות מחשבה אישית, יישום, או קישור הנלמד לחיי המעשה מתוך הפנמה וחיבור אישי, ומגמתן לעורר את התלמיד מחשבתית ורגשית לעסוק בערכי התורה ולחבר בינם לבין עולמו האישי וכבן לעם ישראל.

זהות ושייכות	הכרת מקומם של סיפורי התנ"ך בהקשר לבניין הזהות היהודית, הקשר לארץ ישראל, בנין עם ישראל, הברית עם הקב"ה, ייעודו הרוחני והמוסרי של עם ישראל.
מסרים מידות וערכים	זיהוי והסבר ערכים מרכזיים העולים מן הכתובים, וקישורם לעולמו של הלומד: כגון, אמונה בה', תפילה, אחריות, חסד, יושר, תשובה, ענווה, גבורה. חשיבותם של ערכי המנהיגות, הערבות, הצדק והאחדות לבנין חברה מתוקנת.
לימוד ערכי מדמויות התנ"ך	קישור מעשיהם ותכונתם של אבות ואמהות האומה, הנביאים ואישי התנ"ך למידות, לערכים ולדרכי חיים הנלמדים מהם.

מגדל השחר, קומה 34, אריאל שרון 4, גבעתיים
טלפון: 073-3937777
rama.education.gov.il